

LOİC WACQUANT

California Üniversitesi Berkeley’de Sosyoloji profesörü ve Centre de sociologie européenne Paris’te araştırmacıdır. kent yaşamında marjinal gruplar, simgesel olgular, ceza devleti, etnik-ırksal tahakküm konularında çalışan Wacquant’ın kitapları yirmiden fazla dile çevrilmiştir. Yayımlanan eserleri şunlardır: *L’École inégale. Éléments pour une sociologie de l’école en Nouvelle-Calédonie* (1985, Jean Marie Kohler ile birlikte) *An Invitation to Reflexive Sociology* (1992, Pierre Bourdieu ile birlikte), *Les Prisons de la misère* (1999), *Body and Soul: Notebooks of An Apprentice Boxer* (2004) [*Rub ve Beden: Acemi Bir Boksörün Defterleri*, çev. Nazlı Ökten, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012], *The Mystery of Ministry: Pierre Bourdieu and Democratic Politics* (2005), *Das Janusgesicht des Ghettos und andere Essays* (2006), *Urban Outcasts: A Comparative Sociology of Advanced Marginality* (2008) [*Kent Paryaları: İleri Marjinalliğin Karşılaştırılmalı Sosyolojisi*, çev. Mehmet Doğan, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2012]. *Punishing the Poor: The Neoliberal Government of Social Insecurity* (2009) ve *Body and Soul: Notebooks of an Apprentice Boxer* (genişletilmiş, 20. yıl özel baskısı, 2021), *The Invention of the “Underclass”: A Study in the Politics of Knowledge* (2022), *Bourdieu in the City: Challenging Urban Theory* (2023), *Misère de l’ethnographie de la misère* (2023), *Racial Domination* (2024).

LOÏC WACQUANT

BOURDIEU ŞEHİRDE

KENTSEL TEORİYE MEYDAN OKUMAK

ÇEVİREN TUĞBA ZEYNEP ŞEN

BOURDIEU IN THE CITY

CHALLENGING URBAN THEORY

© Polity Press Ltd., Cambridge. 2022.

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI 737

KAVRAMLAR VE PRATİKLER 16

ISBN 978-605-399-648-4

1. BASKI İSTANBUL, HAZİRAN 2024

© İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İŞLETMESİ

YAZIŞMA ADRESİ: HACIAHMET MAHALLESİ, PİR HÜSAMETTİN SOKAK, No:20, 34440, BEYOĞLU / İSTANBUL

TELEFON: 0212 311 64 63 - 311 61 34 / FAKS: 0212 216 24 15 • SERTİFİKA No: 51672

www.bilgiyay.com

E-POSTA yayin@bilgiyay.com

DAĞITIM dagitim@bilgiyay.com

ÇEVİRİ EDITÖRÜ NAZLI ÖKTEN

YAYINA HAZIRLAYAN CEM TÜZÜN

DİZGİ, UYGULAMA VE KAPAK GÖRKEM DİDEM ÖZTUNCER

DİZİN ERVA AKÇA

BASKI VE CİLT BİNCAN MATBAACILIK YAYINCILIK SANAYİ VE TİCARET LİMİTED ŞİRKETİ

TAYAKADIN MAH. ULUBATLI HASAN CAD. NO:255 ARNAVUTKÖY İSTANBUL

TELEFON: 0212 401 98 43 • SERTİFİKA No: 72758

İSTANBUL BİLGİ UNIVERSITY LIBRARY CATALOGING-IN-PUBLICATION DATA

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ KATALOGLAMA BÖLÜMÜ TARAFINDAN KATALOGLANMIŞTIR.

Names: Wacquant, Loïc J. D., author. | Şen, Zeynep Tuğba, translator.

Title: Bourdieu şehirde : kentsel teoriye meydan okumak / Loïc Wacquant ; çeviren Tuğba Zeynep Şen.

Description: İstanbul : İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2024. | Includes bibliographical references and index.

Series: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları ; 737. Kavramlar ve Pratikler ; 16.

Identifiers: ISBN: 9786053996484 (paperback)

Subjects: LCSH: Bourdieu, Pierre, 1930-2002. | Sociology, Urban. | Urbanization.

Classification: LCC: HT151 .W283319 2024

LOİC WACQUANT

**BOURDIEU ŞEHİRDE
KENTSEL TEORİYE MEYDAN OKUMAK**

ÇEVİREN
TUĞBA ZEYNEP ŞEN

À Délou, Jaja, Mumusse et à leurs familles

“Ben bir bina inşa etmekle değil, daha çok olası binaların temellerinin aşikar bir şekilde görülmesiyle ilgileniyorum.”

Ludwig Wittgenstein, Vermischte Bemerkungen, 1944

İçindekiler

- ix Şekil Listesi
- xi Sunuş
Tuğba Zeynep Şen, Nazlı Ökten
- xvii Bourdieu'yu Kente Getirmek
- xxi Teşekkür
- 1 Girizgâh
  - 1 Değişmekte Olan Bir Alana Giriş Noktası Bulmak
  - 6 Bourdieu'nün Triyalektiği
  - 11 Kentte Pratik ve Simgesel İktidar

21 BİRİNCİ BÖLÜM Bourdieu Kentsel Potada

- 26 Bourdieu'nün Kentle İlgisi: Bir Gençlik Sapağı
- 38 Bourdieu'yu Uygulamaya Koymak İçin Çapraz İlkeler
- 55 Kentsel Potada Habitus ve Alan
- 61 Bourdieu'de *Topos*, Uzam ve Yer:
Alman Yorumcularıma Bir Yanıt

71 İKİNCİ BÖLÜM Bölgesel Lekenin Acı Tadı

- 75 Bourdieu Kentte Goffman'la Karşılaşıyor
- 83 Yüzyıl Başında Uzamsal Lekenin Tarihsel Özgüllükleri
- 94 Bölgesel Lekelenmenin Topolojisi
- 105 Uzamsal Damgalanmanın Acı Tadı
- 113 İkili Metropolde Mülksüzleştirme ve İtibarsızlaştırma:
Tepkiler ve Öneriler

127 ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Liberal Metropolde Marjinallik, Etnisite ve Cezailik

- 133 Kentsel Eşitsizlik Üçgenini Kurmak
- 145 Bourdieu'nün Kavramlarının Kullanılması ve Genişletilmesi
- 157 Ana Kentsel Kurum Olarak Tutukevi
- 163 Çaprazlık İçin
- 168 Prekarya, Ceza, Politika: Eleştirmenlerime Bir Cevap

185 SONSÖZ Kentte Bourdieu, Bourdieu'de Kent

189 Bourdieu Şehirde

194 Sermaye Birikimi, Çeşitlendirme, Çekişme

202 Kentsel Girdapta Habitusun Çeşitlenmesi

213 Kaynakça

245 İsimler Dizini

247 Kavramlar Dizini

Şekil ve Tablo Listesi

Şekil Listesi

- 60** Şekil 1 Simgesel, toplumsal ve fiziksel uzam triyalektiği
96 Şekil 2 Bölgesel lekenin üretiminin ve etkisinin bir topolojisi
137 Şekil 3 Kent Prekaryasının “Ölümcül üçgeni”
146 Şekil 4 Üçlemenin altında yatan teorik mimari
150 Şekil 5 Üçlemede geliştirilen esas kavramlar
188 Şekil 6 Habitusun şekillenmesinde uzamsal inziva

Tablo Listesi

- 108** Tablo 1 Bölgesel damgalama ile başa çıkmak için tasarlanan stratejilerin dağılımı

Sunuş

Tuğba Zeynep Şen, Nazlı Ökten

Çevirmenden

Bourdieu *Şehirde* kitabının çevirisini kent sosyolojisine derin bir ilgi duymadan üstlendim. Sosyal politika alanında ağırlıklı olarak disiplinlerarası yaklaşımda bir yüksek lisans programını tamamladıktan sonra iletişim alanında yine oldukça disiplinlerarası bir doktora programındaki ilk yılımı yeni bitirmiştim. O yılın çoğunu pedagoji ve teori üzerine, ve sosyal bilimler öğrencileri olarak idealin giderek daha disiplinlerarası hale geldiği, ancak teori ve yöntemlerin öğretilmesinin bu ideali tam olarak yakalayamadığı bir akademik ortamda bu ikisini nasıl yönlendirdiğimizi düşünerek geçirdim.

Bourdieu Şehirde'nin bir kent sosyolojisi kitabı olarak okunmaması gerektiğini iddia etmem kısmen bu sebepten. Daha doğrusu, *Bourdieu Şehirde*'nin en heyecan verici yönü bu değil. Kent çalışmalarına eşzamanlı meydan okuması ve katkısı muazzam ve görünür ancak bu katkı ne kadar büyüleyici olsa da bu, kitapla ilgili en az ilginç olan şey. Kitabın sosyal bilimler, sosyal bilimsel araştırma ve araştırmacının entelektüel yaşamı hakkında söyledikleri çok daha ilginç. Kitap aynı zamanda modern sosyal bilimlerin kurumsal işlevsizliklerinin, yani içi boşaltılmış moda sözcüklerin ve kavramların boşu boşuna kullanımı ve bunlar alanın geleceği olarak müjdelenirken bile disiplinlerarası ve üstü çalışmalara ve bilimsel işbirliğine karşı dikilen engellerin, şaşırtıcı derecede naif bir portresini çiziyor.

Bourdieu Şehirde, bir bakıma iki büyük sosyal bilimcinin eserlerinin doruk noktası. Wacquant'ın çalışmalarının önemli bir kısmının doğrudan bir özeti ve sentezi; üretken ve canlı bir kariyerin bütünlüğü entelektüel, teorik ve metodolojik hatlarının izini sürüyor. Bourdieu için daha kısaltıl-

miş bir entelektüel tarih veriliyor –daha eksiksiz bir tarih vermek şüphesiz burada mevcut olandan çok daha fazla sayfa gerektirirdi–; ancak bunun yerine, onun alet kutusunun nasıl kullanılacağı ve o kutunun içindeki parçaların birbirini nasıl tamamladığı konusunda ustalık dersine davet ediliyoruz. Bourdieu'nün fikirlerini kullanmak için sağlanan ilkeler doğal olarak belli ölçüde spesifik, ancak var olan kavram ve yaklaşımları yeni ve farklı araştırma bağlamlarına ve nesnelere uygulamanın incelikleriyle ilgilenen bilinçli bir okuyucu için daha genelleştirilebilir bir içgörü sağlayacaktır. Başka bir deyişle, *Bourdieu Şehirde*, hem akademik bir kariyerin, hatta yüzeysel olarak birbirinden farklı konularla ilgilenen bir kariyerin, her bir bileşene daha derin bir anlayış sağlayan bir fay hattının merceğinden nasıl okunabileceğine, hem de böyle bir kariyerin çıktılarının yeni araştırma hatları yaratmak için nasıl soyutlanıp başka bir bağlama taşınabileceğine dair bir örnek teşkil etmektedir.

Teori, özellikle de onu gerçekten kullanmak söz konusu olduğunda, birçok sosyal bilimler öğrencisi için öcü gibidir – teoriyi anlamak başka bir şeydir, onu yeni bir yerde ve yeni arkadaşlarla kullanmak tamamen başka bir şey. Doğru okuyucu için *Bourdieu Şehirde*, teorik olanı farklı bağlamlarda hayata geçirmenin ne tür bir entelektüel ve pratik çalışma gerektirdiğinin ustaca bir uygulamalı anlatımı. Wacquant, Bourdieu'yü Bourdieu'nün kendisiyle, diğer ufuk açıcı akademisyenlerle ve Wacquant'ın kendi çalışmalarıyla ustalıklı bir araya getirerek karmaşık ve kapsamlı bir kent teorisi ortaya koyuyor; burada dikkat edilmesi gereken şey, bir teorinin nasıl birbirine bağlı ama münferit yapı taşlarından inşa edildiği ve hangi parçaların alet çantasında bırakıldığı. Teorinin bağlamlar ve disiplinler, kıtalar ve yaklaşımlar arasında nasıl hareket ettiğini, Wacquant'ın muhataplarına yazdığı, her bölümün sonuna ilştirilen detaylı cevaplarda görebilirsiniz. Bu kısımlarda hem Wacquant'a yöneltilen tepkileri ve Wacquant'dan gelen yanıtların örneklerini, hem de onun kuramsal yapılarını yeni ve çeşitli bağlamlarda kullanan çalışmaları görüyoruz. Daha soyut bir düzeyde, bu ekler birkaç önemli şey yapıyor: sadece Wacquant'ın kendi teorik ve maddi içeriğini beslemekle kalmıyor, aynı zamanda disiplinler çizgiler içinde ve ötesinde bilimsel tartışma ve münazaranın önemi ve potansiyelinin güçlü bir örneği olarak hizmet ediyor ve –Bourdieu'yu ve bir sosyolog olarak kendine özgü özelliklerini inceleyen ünlü belgeselin başlığından ödünç alırsak– sosyal bilimlerin bir dövüş sporu olsa da, kan sporu olması gerekmediğini hatırlatıyor.

Hem bu bölümlerden hem de kitabın genelinden elde edilecek bir diğer önemli içgörü de disiplinler sınırlara körü körüne bağlı kaldığımızda neleri kaybettiğimiz. Fon sağlayıcıların ve üniversite yöneticilerinin disiplinler arası ve sınırları zorlayan çalışmalara verdikleri sözde öneme rağmen, modern akademi bu ideali gerçekleştirememiştir. Giderek neoliberalleşen üniversitenin kurumsal ve maddi koşulları, disiplinlerarası araştırmacılara uygun eğitim, sosyalleşme ve ağ kurma fırsatları ve kariyerlerinde ilerleme yolları sağlamakta yetersiz kalmakta ve hatta performansı ölçme ve ödüllendirme biçimleriyle disiplinlerarası çalışmayı cezalandırmaktadır. Wacquant'ın sosyal olgulara parçalı ve birbirinden koparılmış bir şekilde yaklaşmanın tuzaklarını göstermesi ve bu parçalanmaya neden olan yapılara üstü kapalı bir şekilde değinmesi, disiplinlerarası çalışmayı moda bir mantraya bağlı kalmak veya bir tür fon çağrısını yerine getirmek için değil, içinde yaşadığımız dünyayı –ve kentleri– anlamak için gerekliliği nedeniyle destekleyen güçlü bir tebliğ.

Editörden

Elinizdeki kitabın çevirisini doğrudan alanla ilgili olmadığını bilmeme rağmen Tuğba Zeynep şen'e önermemin nedeni öğrencilerimin kısaca Bourdieu dersi diye andıkları Tahakkümün Çoğul Yüzleri dersindeki performansı ve İngilizcesinin kusursuzluğu değildi. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları'nın koordinatörü Cem Tüzün'le birlikte *Devlet Soyulları*'nın başına İngilizce baskısına Loic Wacquant'ın yazdığı ve benim çok önemsedim önsözü de eklemek istediğimizde aklıma ilk gelen isim Tuğba'ydı ve sonuç beklediğimden de iyiydi. ABD'deki doktora eğitiminin gereklerine rağmen beni kırmadığı için kendisine bir teşekkür borçluyum. Bu girişin kişisel tonu sosyal bilimler okuyucuları için alışıldık olmayabilir ancak bunun bazı nedenleri var. Entelektüel birikimin ve zihin emeğinin etrafında yaratılan sanki gündelik ve pratik olanla ilişkisi yokmuş gibi yapılması alanın *illusio*'sunun bir parçası kuşkusuz. Bu nedenle sadece Bourdieu konusundaki çalışmalarımın değil Wacquant'la yıllara yayılan dostluğumuzun bu kitapların baskılarıyla ilgilenmem konusunda etkisi olduğunu söylemek zorundayım. Bourdieu sosyolojisini anlama ve anlatma çabamdaki etkilerinden daha önce *Bir Pratik Teorisi İçin Taslak*'ın sunuşunda söz ettim burada tekrar etmeyeceğim. Bourdieu'nün zamansız ölümü sonrasında Loic'in henüz tamamlanmamış

bir teorinin peşinden koşarcasına onun doğru alımlanması ve okunması için nasıl çabaladığımı önce uzaktan sonra yakından takip ettim. Ceza kurumları gibi sert bir sahada antropolojik yöntemlerle çalışıp bir yandan ders verirken teori üzerine düşünmeyi hiç bırakmama çabasını hayranlıkla izledim. Buna rağmen son kitaplarında bir tür risk aldığı düşüncesi beni rahat bırakmadı. Sosyal bilimlerde kavramsal olanın işleyişi konusunda Bourdieu'nün başlattığı düşünümü sürdürüyor ve bunu ırk gibi çetin ve çetrefil bir konudan yola çıkarak yapıyordu.

Sosyal bilimlerin büyük anlatı eleştirisinden payını aldığı doksanlar boyunca –ki bu eleştirinin gerekli ve önemli olduğunu düşünüyorum– uzmanlaşmanın vardığı boyutun artık farklı alanlardaki araştırmacılarının birbirini görmediği duymadığı bir boyut aldığı, ayrılmış sahalara ve bırakın disiplinleri aynı disiplin içinde bile iletişimin koptuğu bir ortamda yayın baskısı performans telaşıyla sosyal bilimlerin kamusal tartışmalara katkısı giderek azaldı. Yerel parametrelere kilitlenmekten tutun akademik gündemin politik gündem tarafından yönlendirilmesine kadar kısıtlayıcı bir çerçeveyi aşmanın tek mümkün yolu ulusal sınırların ötesinde sürdürülebilecek bir tartışma gibi görünüyor. Bourdieu'nün ve ardından giden Wacquant'ın perspektifi elbette Annales okulu etkileri olmadan düşünülemez. Braudel 1958 yılında Lévi-Strauss'un yaklaşımını da tartıştığı ünlü *Longue Durée* makalesinde yapı, konjonktür ve olay düzleminde düşünülmesi gereken çoğul zamanlılık meselesini sadece tarihin değil tüm sosyal bilimlerin dikkatine sunuyordu. Sosyal bilimlerin önlerinde biriken veri kalabalığıyla nasıl başa çıkacağına dair önerileri bugün giderek daha çok sayıda araştırmacı ekibinin kolektif bir çaba içinde olmalarıyla da doğrulanıyor. Doksanlı yıllarda “Sosyal Bilimleri Açın” konferansları gibi çabalar bilimsel bilgi üretiminin neoliberal dalgalardan aldığı hasarı tartışmanın yanısıra geleceğe dair kaygılarını da dile getiriyorlardı. Nitekim 2000'lere gelindiğinde hakikat-sonrası dönem diye adlandırılan dalganın kırıldığı bir anda sadece söylediklerimizin ve aktardıklarımızın içeriğiyle değil kullandığımız kavramların üretimiyle de hesaplaşmak zorundayız. Dolayısıyla kavramların metinsel tanımını arka plana atmak ve ampirik nesnelere oluşturarak somut araştırma işlemlerine dönüştürmenin de ötesinde, ürettiklerimizin sınırlarını, kusurlarını ve kör noktalarını da tartışmakla yükümlüyüz. Eğer Wacquant'ın yol göstericisi Bourdieu'nün ENS'de en çok etkilendiği hocalarından biri olan Can-

guilhem'in kılavuzu Bachelard'dan alıntıladığı gibi bilimin öznesi tekil bir *cogito* (düşünüyorum) değil, çoğul bir *cogitamus* (düşünüyoruz) olmalıdır.

Pierre Bourdieu Chicago'da bir kolokyumda bir dünya sosyolojisinin olanaklılığını tartışırken mealen şöyle diyor: Yerler (topoi), tartışma için gerekli olan paralel monologlar yapmak yerine anlaşmazlık alanları üzerinde tartışan bir sorunsal cemaatinin görünür bir tezahürüdür. Teorisini sadeleştirmeye çalışırken sık sık başvurduğu oyun metaforuyla devam eder: Yarattılması gereken bu tür bir oyun alanıdır; ahlaki reğeteler ya da yasaklar temelinde değil, uluslararası ölçekte bir konsensusun işleyişini tesis etmeyi amaçlayan rasyonel bir yüzleşmenin toplumsal koşullarını yaratarak. İktidarın çıkarları doğrultusunda suç ortaklığıyla desteklenen bir *çalışma konsensusu* değil, uyumlulukların ve uyumsuzlukların bilimsel olarak belirlenmiş eleştirel bir kabulü üzerine kurulu bir *çalışma disensusu*. Bu oyun alanı, sosyal bilimlerin kendi işleyişi üzerindeki toplumsal belirlemeleri anlamayı ve kolektif olarak onlara hakim olmayı mümkün kılan teknik süreçleri ve toplumsal prosedürleri tesis etmeye çalışarak kendisine yaratabileceği özgürlük alanıdır. Wacquant'ın çalışması okuyucusunu işte bu oyun alanının içine çağırıyor.

NISAN 2024 – CALIFORNIA, İSTANBUL

Bourdieu'yü Kente Getirmek

Neoliberal metropolde marjinallik, etnisite ve cezailik üzerine otuz yıllık karşılaştırmalı araştırmalara dayanan bu kitap, Pierre Bourdieu'nün kent teorisyeni olarak yeni bir yorumunu ve teorik çerçevesine eklenen yeni bir kent anlayışını ortaya koymayı deniyor.¹ Okuyucuyu, *simgesel uzam* (dünyayı algıladığımız ve düzenlediğimiz zihinsel kategoriler), *toplumsal uzam* (sermayenin farklı biçimlerdeki dağılımı) ve *fiziksel uzam* (yapılı çevre) *triyalektiği** olarak adlandırdığım olgu aracılığıyla kenti keşfetmeye davet ediyor. Bu okumaya göre, Bourdieu'nün topolojik sosyolojisi bize sadece kentin sosyal bilimini canlandırmak için değil, aynı zamanda kanonuna meydan okumak ve analitik parametrelerini sıfırlamak için de araçlar sunmaktadır.

Temel tezi kısaca ifade etmek gerekirse: “Kenti”, tarihsel mücadelelerin merkezi ve odağı haline getirecek şekilde sermayelerin birikim, çeşitlenme ve çekişme sahası, çoğul ve çeşitlenmeli habitusların bir araya geldiği ve çarpıştığı bir yer olarak yeniden tahayyül etmeyi öneriyorum. Metropolün simgesel iktidar ve devletin rolünü ön plana çıkaran bir toplumsal inceleme-

1 Neoliberal metropol derken, ekonomik serbestleşmeye (yani firmalar lehine yeniden düzenlemeye) maruz kalan sanayi sonrası şehri, kamu hizmetlerinin piyasa benzeri mekanizmalar yoluyla geri çekilmesi ve yeniden düzenlenmesini, toplumsal güvenlik ağının daralmasını ve buna bağlı olarak ceza ağının genişlemesini kastediyorum; tüm bu unsurlar, teknik verimlilik, mali dürüstlük ve bireysel sorumluluk gibi haklı çıkarıcı motiflerle birbirinden ayrılmayacak şekilde bağlıdır. (Wacquant 2012a). Neoliberalizm kavramını Üçüncü Bölüm, s. 166-9'da detaylandıracağım. Bourdieu'ye aşina olmayan cesur okuyucu, onun kişisel ve entelektüel güzergahına, temel kaygılarına ve kavramlarına, tahakküm, kültür, bilim ve siyaset teorilerine dair derli toplu genel bir bakışı Wacquant'da (2008b) bulabilir. Ayrıca, Gisèle Sapiro (2021) tarafından ustalıkla bir araya getirilen muazzam *Dictionnaire international Pierre Bourdieu*'de alanlarıyla ilgili maddeleri okuyabilirler.

(*) Henri Lefebvre tarafından ortaya atılan kavram, uzamı diyalektik anlamda üç şekilde kavramayı önerir: Algılanan (nesnel) uzam, kavranan (zihinsel) uzam, (nesnel ve zihinsel olarak) yaşanan uzam. – edn.

sine yönelik bu yeni-Bourdieu'cü programın formülasyonundaki her adımda, itirazlarla yüzleşiyor ve iddialarımın disiplinler ve uluslar arasındaki sınırların ötesinde topladığı eleştirilere yanıt veriyorum. Sadeleştirilmiş diyaloglara yer vermenin, zaman zaman tekrara düşme pahasına da olsa, okuyucularının Bourdieu'yü anlama ve metropolü görme biçimlerini değiştirmeyi amaçlayan bu kitaba nüans ve açıklık kazandıracağını umuyorum.

Bu doğrultuda, argümanlarımı iki kitleyi göz önünde bulundurarak şekillendirdim: kentleşme, kentçilik ve kentteki eşitsizlik üzerine disiplinlerarası bir araştırma alanı olarak kent çalışmaları uygulayıcıları; ve Pierre Bourdieu'nün çalışmalarını kendi sahalarında incelemek ve kullanmakla ilgilenen sosyal bilimciler ve beşeri bilimlerle ilgilenenlerin tümü. Bu kitaba, metropolün teorik sahnesine yeni bir bakış açısının gelişini işaret etmek için *Bourdieu Şehirde* başlığını verdim, ancak Bourdieu'yü yeniden yorumlamanın katıksız teorisyenlerin vicdanını rahatsız etmekten çok, yeni ampirik projelere ilham olmasını amaçlıyorum.

Bu kitap, her biri Bourdieu'nün çalışmalarının kent öğrencileri için açıklandığı ve sonuçlarının tartışıldığı konferansların ana konuşmalarından doğduğu ve kapsamlı bir şekilde yeniden işlendiği için ayrı ayrı okunabilecek üç bölümden oluşmaktadır; ve her sunumu, konumlanmalarımı netleştirmek ve örneklendirmek için müdahil olduğum sözlü ve basılı bir sempozyum takip etti. Bu kitap, ampirik araştırmanın somut zorluklarına dayansa da, soyut argümantasyona dayanan epistemolojik bir açıklama, kavramsal detaylandırma ve analitik müstemilat kitabıdır ve skolastik teoriler panteonunda gururla yer almak için savaşmak yerine daha fazla araştırmayı teşvik etmeyi ve bilgilendirmeyi ummaktadır.²

Yine de bu üç bölüm birbiri üzerine inşa edilmiştir ve Bourdieu'nün erken dönemden geç döneme uzanan çalışmalarından kendi çalışmalarına ve simgesel, toplumsal ve fiziksel uzamın triyalektiği ile temellendirilen ilkelere kutuplaşmış metropolde marjinallik, etnisite ve devletten oluşan kader üçgeninin çözümlenmesindeki uygulamalarına doğru bir ilerlemeyi işaret etmektedir. Bunlar, kentin sosyal bilimine yönelik (yeni)Bourdieu'cü yaklaşımın ayırt edici özelliklerinin yeniden ifade edilmesiyle sonuçlanmaktadır. Böyle bir yaklaşım epistemik olarak düşünürseldir, çünkü kavramlarını iş-

---

2 “Kavramların işe yaramasını sağlamanın teorik ve bilimsel kazancı özellikle de bilimsel araştırmalarda hiçbir faydası olmayan kavramlar üzerinde çalışmaktan daha fazladır” (Bourdieu 2015: 201).

lemeye ve temizlemeye özen gösterir; en üstün simgesel iktidar ve bürokratik mekanizma olarak devletin incelenmesiyle başlar; (ben de dahil olmak üzere pek çok kent sosyoloğunun yaptığı gibi) sadece alt bölgeleri değil, toplumsal ve fiziksel uzamın tamamını ele alır; toplumsal failleri, kısıtlama ve baskı altında olsalar da, dünyalarının üretimine aktif olarak katılan yetenekli simgesel yaratıklar olarak ele alır; son olarak, agonistiktir, analitik merkez üssüne kent içindeki ve üzerindeki mücadeleleri koyar.

Bu kitap aynı zamanda bir öz-açıklama ve öz-eleştiri çalışmasıdır.³ Triyalektik, kentsel marjinalite üzerine yaptığım araştırmada pratik olarak bana rehberlik etti, ancak onu bu şekilde kavramaya ve resmileştirmeye başlamam geriye dönük olarak (ilk olarak 2010 yılının Ekim ayında Cambridge Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde yaptığım bir konuşmada), okuyuculardan gelen soruların ve dinleyicilerden gelen itirazların nazik baskısı altında bu araştırma üzerine düşünürken oldu. Geriye dönüp baktığımda anlıyorum ki, o zamanlar Bourdieu'nün topolojik akıl yürütme tarzının yaygınlığını ve gücünü tam olarak kavrayamamışım. Kültürel üretimde uzmanlar arasında sürgün mahallelerinin temsili üzerine verilen mücadeleleri gerektiği gibi temalaştıramamışım. Bu mahallelerde yaşayanların üzerlerine yapıştırılan uzamsal damgayı nasıl yeniden işlediklerini yakalamak için gereken habitusun aktif yönünü yeterince ortaya koymamışım ki bunu şimdi İkinci Bölüm'de yapıyorum. İkili metropolde uzam üzerindeki maddi ve simgesel savaşların tek taraflı bir resmini sunmuşum, çünkü sadece savaşların sonuçlarına dair bilgim vardı, dolayısıyla gerçekleşmeyen yanal tarihsel olasılıklar gizli kalmıştı. Bu kitap aynı zamanda, Amerikan hipergettolarında ırksallaştırılmış bir "halk şeytanının" yükselişini, yayılmasını ve düşüşünü göstermek için aynı epistemik düşünümSELLİK ilkelerini uygulayan bir bilgi politikası vaka çalışması olan *The Invention of the "Underclass" [Şehirdeki Şeytan: "Underclass" Kavramının İcadı]* (Wacquant 2022a) adlı kitabımın bir tür devamı niteliğindedir.

Bourdieu'nün farklı kavramlarla ne demek istediğini ya da ne yaptığını anlamak, ne yapmaya ve düşünmeye çalıştığımı daha iyi anlamama yardımcı oldu. Bu, pozitivizmin iddia ettiği gibi, karanlıktan aydınlığa ve sahtelikten hakikate sihirli ve anlık bir sıçrama değil, tarihsel rasyonalizmin ilkelerine uygun olarak, yavaş yavaş gerçekliğe "yaklaşan" nesnenin daha

3 Sosyal bilim bu şekilde iş görmelidir: "Tüm bilimsel bilgi böylece bir özeleştiriyeye tabi tutulur. Modern bilimlerde kişi ancak kendi bilgisini sürekli eleştirerek eğitilir" (Bachelard 1953: 123).

kontrollü bir inşasına doğru yavaş ve hiç bitmeyen bir yürüyüşü.⁴ Örneğin, çalıştığım hapisanenin bir ceza infaz kurumu olarak aynı zamanda *özünde kentsel bir kurum* olduğunu anlamam yirmi yılını aldı – bunu bir kez ifade ettiğinizde size aşikâr gelir, ancak bir kez bunu bu şekilde ifade etmek, daha sonra kentte güvencesizliğin siyasi üretimi ve sınırlandırılması sorunsalını ifade etme şeklinizi de tamamen değiştirir. Bu farkındalığın kendisi, kent sosyolojisinin göz önünde saklanan bu merkezi kurumu nasıl görmezden gelebildiği sorusuna yol açmakta, bu da çoğu kentsel araştırmancının devletsizliğini ve devleti ele aldığı anda, onu ilk önce yukarı akışta üretirken aşağı akışta marjinalliğe karşı koymak için “toplumsal sorunların” peşinden koşan bir ambulans olarak dar bir şekilde anlayışını sorgulamaya yol açmaktadır.

Kuşkusuz, kentin tam teşekküllü bir yeni-Bourdieu'cü sosyal bilimi için bu kriterleri karşılamak meşakkatli ve çetin bir istektir, ancak bu kriterler kentsel araştırmanın yürütülmesinde amaçlanacak düzenleyici ideali belirleme erdemine sahiptirler. Pierre Bourdieu'nün araştırma ekibinin toplantılarını sonlandırırken dediği gibi: “Haydi iş başına.”

---

4 Vincent Bontems (2010: 48-57), Gaston Bachelard'ın bilim felsefesinde yer alan “yaklaşımıcılık” üzerine anlaşılır bir tartışma sunar. Bu konum, Max Weber'in (1947) perspektifsel epistemolojisiyle, özellikle de nesneyi inşa etmede teorik rehberlik edecek bir araç olarak “ideal tip” tanımıyla uyumludur.

Teşekkür

Bu kitap fikri, Sonia Paone ve Agostino Petrillo ile, kentsel marjinallik üzerine yazdığım denemelerin İtalyanca bir derlemesini hazırlarken yaptığımız sohbetlerde filizlendi. Onlara bu denemeleri baştan aşağı gözden geçirip yepyeni bir kitap haline getireceğimi söylediğimde gösterdikleri sabır ve güven için minnettarım. Ardından gelen uzun süreli yoğun okuma ve yazma dönemi için teşvik, alışılmışın dışında düşünmek için benzersiz bir uyarıcı ortam sağlayan Berkeley Sosyoloji Bölümü'ndeki öğrencilerden ve meslektaşlarımdan geldi. Chris Muller ve Sophie ile yaptığım düzenli yürüyüş ve konuşma seanslarından özellikle bahsetmeliyim.

Mike Savage, Virgilio Pereira ve Tom Slater, John Flint ve Ryan Powell ile merhum Mathieu Hilgers'e York (İngiltere), Porto ve Brüksel'de bu kitabı oluşturan üç bölümün ilk ve kısmi versiyonlarının sözlü sunum için aceleyle hazırlandığı konferansları düzenledikleri için teşekkür etmek istiyorum. Polity Press'in iki anonim okuyucusunun verimli revizyonlara yol açan tavsiyeleri ve Aksu Akçaoğlu, Javier Auyero, Rogers Brubaker, Jenae Carpenter, Kristian Nagel Delica, Ignacio González Sánchez, Paul Hathazy, Chris Herring, Victor Lund Shamma, Reuben Jonathan Miller, Chris Muller, Nazlı Ökten, Sonia Paone, Franck Poupeau, Christian Sandberg Hansen, Troels Schultz Larsen, Justus Uitermark ve Michael Walker'a onlardan aldığım anlayışlı tepkiler, öneriler, veri kaynakları ve referanslar için minnettarım. Victor, Norveç kısmının ortasında taslak metnin tamamını bir değil iki kez okuduğu için ekstra övgüyü hak ediyor. Şekiller ve kapak tasarımı için Eli Martinez'in yardımı vazgeçilmezdi. John Thompson'ın editoryal bilgeliği ve sabrı, Ian Tuttle'in mükemmel redaksiyonu ve Neil de Cort ile ekibinin mükemmel prodüksiyon çalışmaları olmasaydı bu kitap bu hale gelemezdi.

Bir kez daha, merhum Pierre Bourdieu'ye ve akıl hocalığı ve dostluğu olmasaydı bu çalışmanın asla gerçekleştirilemeyeceği Bill Wilson'a özel teşekkürlerimi sunarım.

Girizgâh

Geçtiğimiz otuz yıl boyunca, *stricto sensu* kent teorisi eşzamanlı bir dağışılma ve bolluk yaşadı. Chicago tarzı ekolojinin, uzamda birikim ve sınıf mücadelesinin yeni-Marxçı analizleri ve piyasa ile devletin karşılıklı etkileşimine odaklanan Weber esinli ekonomi-politik yaklaşımların eski paradigmaları, kente dair sorgulamalar üzerindeki hegemonik etkilerini yavaş yavaş kaybettikçe *dağıldı*; feminizm ve (kısa bir süreliğine) postmodernizmden gösterebilim ve sıradan şehirciliğe, aktör-ağ ve asamblaj teorisine, insan-sonrası kent ve metropol analizini sözüm ona Küresel Güney’in bakış açısından yeniden formüle etmeye çalışan sömürge-sonrası yaklaşımlara kadar yeni perspektiflerin çoğalmasıyla *bollaştı*.¹

DEĞİŞMEKTE OLAN BİR ALANA GİRİŞ NOKTASI BULMAK

Aynı zamanda, *lato sensu* çağdaş kent çalışmaları daha dağınık hale geldi ve hatta birbirleriyle nadiren ilişki kuran kabaca altı ana araştırmacı kümesi şeklinde kutuplaştı.² Oluşturdukları merkezden yoksun kümelenmenin kaba bir taslağını çizmek, bu kitabın amaçlarını ve içeriğini konumlandır-

¹ Bu, okuyucuyu yönlendirmeye yardımcı olmak için ana türleri işaretleyen kişisel bir kuşbakışı görünümüdür. Yere yaklaştıkça, dönüşümlü olarak iç içe geçen ve çatışan (örneğin, büyüme makinesi ve kentsel rejim teorisi) daha fazla kol ortaya çıkmakta ve eski paradigmaların, Sampson’un (2012) Chicago tarzı ekolojiyi güçlü bir şekilde yeniden ifade etmesi ve Brenner ve Theodore (2003) ve Peck’te (2010) olduğu gibi yeni-Marxçılığın neoliberalizmin eleştirel coğrafyasına dönüşmesinde olduğu gibi, bazen muhteşem bir şekilde yeniden canlandığı ortaya çıkmaktadır. Kentsel teorinin tüm manzarasının incelikli bir resmi Harding ve Blokland’da (2014) bulunabilir; daha fazla bakış açısı için bkz. Roy (2009, 2016), Fariás ve Bender (2010), Parker (2015), Robinson (2016), Storper ve Scott (2016), McNeill (2017) ve Lawhon (2020). Analitik incelemelerden farklı olarak tematik incelemeler için bkz. Tonkiss (2005), Amin ve Thrift (2017) ve Jayne ve Ward (2017).

² Kente ilişkin çok disiplinli bir araştırma alanı olarak kent çalışmalarını kastediyorum. Eleştirel kent çalışmalarına dair çok farklı ama ufuk açıcı bir bakış açısı Leitner vd. (2019) tarafından çizilmiştir. Tom Slater’ın (2021) *Shaking Up the City* adlı kitabı neoliberal üniversitede alandaki yönetimselci dönüm noktasına yönelik kışkırtıcı bir eleştiridir.

mak açısından faydalı olacaktır. İlk küme, Henri Lefebvre'den Michel Foucault'ya ve Gilles Deleuze'e (tercihen Fransız) filozoflardan yararlanan ve küresel kentler ve gezegen ölçeğinde kentleşme araştırmacıları örneğindeki gibi "kenti" giderek daha büyük ölçeklerde ele alan soyut, söylem teorisyenleri ailesidir. Neil Brenner'ın çalışmaları bu yaklaşımın simgesidir; David Harvey'in onlardan önce yaptığı gibi kentten dönemselleşen olana cesurca atlayan iki teorisyen Saskia Sassen ve Manuel Castells'tir. Ayrıca bu bayrak altında, ancak daha ampirik bir damarda, neoliberalizmin eleştirel ekonomi politişinin ve kentsel politik ekolojinin pratisyenleri de yer almaktadır.³ Bu akademisyenler çoğunlukla soyutlama konusunda güçlü, tarih konusunda zayıf coğrafyacılar ve *Antipode*'da yayın yapmaktadırlar.

İkinci küme, konu, yöntem ve ölçek açısından eklektik ve çok çeşitlidir. Bu grup, mahalle düzeyindeki süreçlere ilişkin istatistiksel çalışmaları tercih eden büyük kentsel kümelerin makro sosyologlarının yanı sıra (örneğin Patrick Sharkey'in *Stuck in Place [Yerinde Sıkışmış]* [2013] kitabı), sahaya daha yakın çalışan ve mikro sosyoloji, örgütsel çalışma ve fenomenolojiden yararlanan akademisyenlerden oluşmaktadır; eşitsizlik, kültür ve eylem alanı olarak yorumlanan metropoldeki toplumsal yaşamın yapısından ziyade dokusunu incelemek için geniş bir şekilde tasarlanmıştır (örneğin, Forrest Stuart'ın *Ballad of the Bullet [Kurşunun Baladı]* [2020] kitabı). Uzam üretimini ele aldıklarında, bu ölçek meselelerini tartışmak için değil, kentliliğin ve hoşnutsuzluklarının kurumsal üretiminin izini sürmek içindir (örneğin, Anne Lambert'in "*Tous propriétaires!*" *L'envers du décor pavillonnaire [Herkes ev sahibi! Konut geliştirme'nin perde arkası]* [2015] eseri). Bu, Amerikan Sosyoloji Derneği'nin Kent ve Toplum bölümünün Robert E. Park Ödülü'nü düzenli olarak kazanan kent çalışmaları türüdür. Kentteki sınıf, etnik köken, toplumsal cinsiyet, cinsel yönelim ve siyaset ayrımlarının izini sürer.⁴ Verileri düzenlemeye ve doğrudan gözleme dayalı yerel bulguları

3 Özellikle bkz. Neil Brenner, *New Urban Spaces: Urban Theory and the Scale Question* (2019); Saskia Sassen, *Cities in a World Economy* (2018); Manuel Castells, *The Rise of the Network Society* (2011); Helga Leitner, Jamie Peck, and Eric S. Sheppard (eds.), *Contesting Neoliberalism: Urban Frontiers* (2007); Nik Heynen, "Urban Political Ecology I ve II" (2014, 2016); ve Daniel Aldana Cohen (2020) "Confronting the Urban Climate Emergency."

4 Burada Talja Blokland'ın *Community as Urban Practice* (2017), Mario Luis Small'un *Villa Victoria: The Transformation of Social Capital in a Boston Barrio* (2004), Mary Pattillo'nun *Black on the Block* (2008a) ve Ruth Fincher ile Jane M. Jacobs'un *Cities of Difference* (1998) adlı kitaplarını kast ediyorum. Latin Amerika kentleri üzerine canlı bir saha araştırması akımı vardır, ancak şimdiye kadar ABD'deki tartışmalarda bir etki yaratamamıştır (ancak bkz. Deckard ve Auyero 2022).

yorumlamaya hizmet eden hafif bir dokunuşla orta menzil teorilerini tercih eder. Amerikan “kent etnografisi” geleneği bu başlık altına girse de, çoğu çoğu teorizsizlikten memnundur. Bu akademisyenler çoğunlukla soyutlama konusunda zayıf ve kurumlar konusunda güçlü sosyologlardır; *City and Community [Kent ve Topluluk]* dergisinde yayın yapmaktadırlar.

Çağdaş kent çalışmalarının pozitivismle yoğrulmuş üçüncü akımı, kent elitleri ve devlet yetkilileri tarafından tanımlandığı şekliyle kentsel siyaset, ekonomi, politika ve toplumsal sorunlara odaklanmaktadır. Rahatlıkla teori karşıtıdır ve ana akım dergilerin sayfalarını dolduran ayrımcılık, göç, konut, suç, mahalleler, belediye politikaları ve bölgesel kalkınma çalışmalarında olduğu gibi, metropolün toplumsal ve uzamsal düzenini verili kabul eden dar tanımlı konularda teknik açıdan kusursuz makaleler yığınları üretir. Kent ekonomisi ve planlamasının hakim olduğu bu akım, ünlü kent bilimciler (merkez) solda Richard Florida’nın ve (en sağda) Edward Glaeser’in⁵ hasılat rekorları kıran kitaplarında temsil edildiği gibi, esasen kent yöneticileri ve planlamacılarına yönelik, sığ ampirik genelleme ve tahminlere dayalı ticari kitaplarda dönemsel olarak popüler bir ifade bulmaktadır. Bu akımda çalışan araştırmacılar çoğunlukla ekonomisttir, metodoloji konusunda güçlü, kavramsallaştırma konusunda ise zayıftırlar. *Journal of Urban Affairs and Urban Studies*’te [*Kentsel Meseleler ve Kent Çalışmaları Dergisi*] yayın yapmaktadırlar (ancak hakkını vermek gerekirse bu dergi oldukça eklektiktir).

Dördüncü küme, son zamanlarda “akıllı kent”, “ağ bağlantılı kent”, “sürdürülebilir kent”, “dirençli kent” ve “eşitlikçi kent” gibi başlıklar altında dijital teknolojilerin ve ekolojik bozulmanın etkisini araştırmak üzere bir araya gelen araştırmacılardan oluşur.⁶ Bilim, teknoloji ve politikanın kesiştiği noktada çalışan bu araştırmacılar, metropollerin genişlemesi, kent mühendisliği ve belediye yönetimi gibi ivedi konuları ele almaktadır. Son zamanlarda onlara “karmaşık uyarlanabilir sistemler” (Bettencourt 2021)

5 Bkz. Richard Florida, *The Rise of the Creative Class – Revisited: Revised and Expanded* (2014, ilk baskı 2002); Edward Glaeser, *Triumph of the City: How Our Greatest Invention Makes Us Richer, Smarter, Greener, Healthier, and Happier* (2008). Şehrin bu iki fazla şekerli vizyonunun keskin bir eleştirisi için bkz. Peck (2005, 2016).

6 Andersson vd. (2011) yaratıcı kentler, Willis ve Aurigi (2020) akıllı kentler, Stowers (2018) sürdürülebilir kentler, Burayidi vd. (2019) kentsel dayanıklılık ve Routledge’in *Equity, Justice and the Sustainable City* serisinde yayımlanan ciltler gibi bu konularda politika eğilimli el kitaplarının çoğalması bunu kanıtlamaktadır.

olarak kavramayı amaçladıkları kentler tarafından yeni ortaya çıkarılan büyük veri okyanusunda sörf yapan “kent bilimi” peygamberleri de katıldı – MIT’nin yıldız bilgisayar bilimcisi Jay Forrester’ın (1969) kentlerin yok olmaya mahkum olduğunu kanıtlamak için bu sistemik yaklaşımı kullanmasındaki gibi, 1960’ların kent karşıtı basmakalıp sözlerini temcit pilavı gibi ısıtıp ısıtıp sunuyorlar. Bu akademisyenlerin entelektüel katkılarıyla oranatsız kaynak ve ilgi çekmeleri anlaşılabilir bir durumdur. Çoğunlukla şehir planlamacılığı, veri bilimi ve çevre tasarımı ve mühendisliği alanlarında faaliyet gösteriyorlar; pratiklik konusunda güçlü, entelektüel özerklik konusunda zayıflar; *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science* [Çevre ve Planlama B: Kentsel Analitik ve Kent Bilimi] ve *Sustainable Cities and Society* [Sürdürülebilir Kentler ve Toplum] gibi yeni dergilerde yayın yapıyorlar.

Gezegen ölçeğinde yaklaşımlar da dahil olmak üzere diğer dördüne karşı olmasa da bunlardan farklı olan beşinci grup, Kuzey Atlantik ülkelerindeki çalışmaları tamamlamayı, bu çalışmalara meydan okumayı ya da onları taşralaştırmayı amaçlayan, Küresel Güney’deki şehircilik ve kentleşme üzerine yapılan araştırmalardan oluşmaktadır. Makro düzeyde yerleşim, planlama, çevre ve siyaset; mikro düzeyde ise kayıt dışılık, vatandaşlık, kültürel icat, şiddet ve siyasi eylemlilik, “gecekondu mahalleleri” üzerine saplantılı bir odaklanmayla birleşen favori nesnelere dir.⁷ Bu alanda çalışan akademisyenler, siyaset bilimi dahil olmak üzere sosyal bilimlerin her disiplininden gelmektedir; teori ve karşılaştırma konusunda güçlü, ancak tanımlama konusunda zayıftırlar; henüz kendilerine ait bir yayın merkezi oluşturamamışlardır, ancak tercih ettikleri dergi *International Journal of Urban and Regional Research*’tür [Uluslararası Kentsel ve Bölgesel Araştırmalar Dergisi].

Son olarak, yeni nesil tarihçiler, yeni nesnelere kapsayacak şekilde hareket ettikçe, yeni ülkelere yayıldıkça, *longue durée* üzerinden bir bakış açısı edindikçe ve niceliksel yöntemleri dahil ettikçe çağdaş kent çalışmalarına

7 Burada Routledge yine piyasayı grotesk derecede yüksek fiyatlı derlemeler ve seçkilerle doldürmüştür: Miraftab ve Kudva (2014), Parnell ve Oldfield (2020) ve Rukmana (2020). Ayrıca AbdouMaliq Simone’un (2020) “Cities of the Global South” üzerine kendine özgü araştırmasına, Ren’in (2018) kent çalışmalarının coğrafi odağını “From Chicago to China and India” kaydırma davetine ve Marco Garrido, Xuefei Ren ve Liza Weinstein tarafından düzenlenen “Toward a Global Urban Sociology: Keywords” başlıklı sempozyuma bakınız (*City & Community*, 2021, cilt 20, no. 1).

dinamik katkılarda bulunmuşlardır. Ewen (2016) alanla ilgili incelemesinde, uzam ve kimlik, iktidar ve kent yönetimi, kent kültürü ve yapılı çevre ile metropol merkezleri arasındaki ulusötesi ağların büyümesi ve yayılmasına ilişkin yeni sorgulamaların altını çizmektedir.⁸ Ne yazık ki tarihsel çalışmalar, sosyal bilimler ve beşeri bilimler arasındaki yüksek disiplin bariyerleri ve Anglofon dünyanın kent çalışmalarının sadece günümüze odaklanan yapısı nedeniyle diğer kent araştırmacıları tarafından genellikle göz ardı edilmektedir. Bekleneceği üzere, kent tarihçileri anlatı konusunda güçlü, teori konusunda zayıftır ve *Journal of Urban History*'de [*Kent Tarihi Dergisi*] yayın yaparlar.

Bu kitap kendisini ilk iki kümenin, yüksek teori ve kurumsalcı analizin kesiştiği noktada konumlandırmakta ve son iki yüzyıl boyunca Atlantik'in her iki kıyısındaki kentsel marjinalliğin tarihi konusunda ikincisinden yararlanmaktadır (Wacquant 2022a: 10-12, 15-27, 125-7). İlki gibi, metropolün dinamik bir uzamlar ve çoğul sermayeler birleşimi olarak yapısal incelemesi için epistemolojik duruşu açıklamayı ve Pierre Bourdieu'nün –başlangıçta bir filozof olarak eğitilmiş bir Fransız sosyolog olduğunu belirtmek gerekir– toplumsal teorilerini genişletmeyi amaçladığı ölçüde biçimsel ve soyuttur. İkinci gibi, etten ve kemikten faillerin becerileriyle inşa ettikleri taban da dahil olmak üzere çoklu ölçeklerdeki kentsel kurum, pratik ve deneyimleri kavramak için kavramları detaylandırır. Buna ek olarak *Bourdieu Şehirde*, üçüncü kümenin, yani kentsel toplumsal sorunların pozitivist biliminin dolaylı bir eleştirisini sunar ve kıtalar arasında köprü kuran bir analitik taslak çizerek dördüncü küme, yani Küresel Güney'in kentlerinin incelenmesi için kavramsal kaldıraçlar sağlamayı amaçlar.

Dahası, Bourdieu'nün kent kuramcısı olarak yeniden okuma önerim, Gaston Bachelard (1938), Georges Canguilhem (1952) ve Alexandre Koyré'nin (1957) *tarihsel epistemolojisine* dayanan ve Bourdieu vd. (1968) tarafından sosyal bilimlere uyarlanan pragmatik bir kuram anlayışına dayanmaktadır. Bu anlayış, (sıradan ve akademik) sağduyudan epistemolojik kopuşa öncelik verir, kavramsal teyakkuzu zorunlu kılar ve bilimsel evrimde

⁸ İki ciltlik devasa *Oxford Encyclopedia of American Urban History* (Gilfoyle 2019), ABD kenti üzerine üç kuşaktır süregelen ana akım tarih yazımının bir sentezini sunmaktadır. Clark'ın (2013) *The Oxford Handbook of Cities in World History* adlı eseri, antik çağlardan günümüze kentsel gelişimin karşılaştırmalı incelemelerinin bir panoramasını sunmaktadır.

süreksizliği vurgular.⁹ Bu bilim felsefesi için teorinin değeri, diğer teorilerle skolastik makale savaşlarına girmek yerine yeni ve iyi ifade edilmiş ampirik nesnelere üretme kabiliyetinde yatmaktadır.

BOURDIEU'NÜN TRİYALEKTİĞİ

Bourdieu Şehirde, Bourdieu'nün (1980a) nesnelcilik ve öznelcilik antinomisinin ölümcüllüğüne dair etkili eleştirisini tekrar ele alarak, kent konusundaki yapısalcı ve fenomenolojik yaklaşımların eklektik bir birleşimini hedefleyecek şekilde tasarlanmamıştır. Kent çalışanların önünde diz çökmeleri beklenen kuramcılar panteonunda *Ayrım*'ın (1979) yazarına yer açmayı da amaçlıyor değildir. Bu kitabı kentsel külliyata bir ekleme olarak değil, ona bir meydan okuma ve Bourdieücü *simgesel uzam, toplumsal uzam ve fiziksel uzam* triyalektiği olarak adlandırdığım şey etrafında kentsel teori ve araştırmanın olası bir yeniden inşası için bir sıçrama tahtası olarak tasarlıyorum.¹⁰

Language and Symbolic Power'ın [*Dil ve Simgesel İktidar*] Bourdieu'sü ([1982] 1991), *simgesel uzamla*, ampirik malzemeyi kesip parçalara ayırdığımız ve insanları, yerleri, nesnelere ve faaliyetleri sınıflandırdığımız bilişsel kategorilerin topografyasına atıfta bulunur. Bu zihinsel sistemler (en basit haliyle eril/dışıl, yüksek/alçak, sağ/sol, aktif/pasif, kamusal/özel gibi birbirine bağlı ikiliklerde elle tutulur hale gelirler) düşünme, hissetme ve eyleme biçimimizi şekillendirir: Bedenin içinde tortulaşırlar, *habitusu* tesis ederler ve *böylece* bireysel ve kolektif *tarihimizi taşırlar*. Devlet, din, bilim, siyaset ve hukuk gibi en tepedeki simgesel kurumlar tarafından desteklendikleri ve/

9 Tarihsel epistemoloji Anglofon sosyal bilimciler arasında çok az bilinmektedir ancak bilim felsefesi üzerinde alttan alta geniş bir etki yaratmıştır. Nitekim Bachelard Viyana Çevresi ile diyalog içinde olmuş, Canguilhem Foucault ve Bourdieu'nün görüşlerini şekillendirmiş, Alexandre Koyré ise Thomas Kuhn ve Imre Lakatos için önemli bir ilham kaynağı olmuştur. Hans-Jörg Rheinberger'in *On Historicizing Epistemology* (2010) adlı kitabı derli toplu bir sunum; Loïc Wacquant'ın *Şehirdeki Şeytan: "Underclass" Kavramının İcadı* adlı kitabı ise uygulamalı bir örnektir (2022a).

10 Genç Bourdieu, sömürge Kabiliyesi ve taşra Béarn'ına dair Akdeniz ötesi etnografilerinde fiziksel ve zihinsel yapılar arasındaki tekabülyeti ele almıştır (bkz. özellikle Bourdieu 1962 ve 1970; Bourdieu ve Sayad 1964). *Ayrım* (1979) ve *Devlet Soyulları'nın* (1989a) olgun Bourdieu'sü toplumsal ve zihinsel yapıların diyalektiğine odaklanırken, geç dönem Bourdieu (1993a, 2000) toplumsal ve fiziksel uzam arasındaki ilişkileri ele almıştır. Her biri ikili olan bu üç çabayı tek bir üçlü çerçevede bir araya getiriyorum. Bourdieu, Oslo Üniversitesi'nde verdiği "Physical Space, Social Space and Habitus" başlıklı yayınlanmamış bir konferansta (Bourdieu 1996) bu ikiliyi bir üçlü haline getirmeye çok yaklaşmıştır, ancak bu kısa metin başlığın vaadini yerine getirmemektedir.